

Перші "Січі" на Перемишлянщині.

(1)

Довгий час мороком забуття були повиті ті сторінки історії на-шого краю, що в тій чи іншій мірі пов'язані зі словом "Січ". Неузручним у лексиконі це слово стало, як це не парадоксально, після встановлення Радянської влади. Зі сталінською політикою явно не пов'язувався той факт, що з членів "Січей" в Австро-Угорщині в роки I світової війни були сформовані українські військові частини "усусів", які боролися проти планів "єдиної і неділимої" захопити Галичину. Пізніше ці частини стали основою УГА, до якої в Радянській владі було і залишається неоднозначне ставлення. До поняття "січовий стрілець" надовго було пришилено сумнівний ярлик. Крім того "Січі" в своїй діяльності були тісно пов'язані з культурно-освітнім українським товариством "Просвіта", про котре також якось не прийнято було згадувати.

"Січі" як гімнастично-протипожежні товариства виникли в Галичині в 1900р. Згідно статуту 1901р основною метою їх було фізичне виховання молоді та боротьба з пожежами - грізною небезпекою наших сіл з курними хатами під солом'яними стріхами. Але повсякденна діяльність "Січей" носила і політичне забарвлення, бо будила і розвивала національну свідомість української молоді.

Певною мірою виникнення "Січей" було зумовлене і розвитком міжнародних відносин. На поч. ХХ ст посилилася підготовка війни за пере-діл світу. Пригноблені народи - український, польський та інші - на-
місь
днє
у ході її ^{поліпшити} своє становище. В умовах, коли Галичина стала ласим шматком в агресивних планах царської Росії, тут активізувалася міжпартійна боротьба за оволодіння масами. Вели її між собою також культурно-освітні організації - "Просвіта" та "Общество им. М. Качковського". "Общество" крім читалень засновувало в селах "Пожарне дружини", члени яких ходили в російських червоних сорочках - "косоворотках" вивчали і співали російські пісні. При проведенні своїх заходів використовували трьохколірну державну символіку Росії. Щоб молодь (та й не тільки вона) ^{швидше} тягнулася до "Общества", у читальнях не гребували й алкогольними напоями. "Общество" пропагувало в Галичині "язичіє" - штучну мову, суміш російської та церковнослов'янської.

У місцях проживання польського населення створювалися відповідні ^{проб} організації - "Товариство школи людowej", "Стшелец", "Струж пожарна", "Бартошове дружини". У таких умовах і виникла організація "Січ". Варто додати, що справа недалекої війни між Росією та Австро-Угорщиною була в Галичині настільки ясною, що в 1912р львівська "Просвіта" посилала в села своїх членів з числа студентів з лекціями на теми типу "Майбутня війна і українське питання".

Найсильніше січовий рух ширився в Галичині в 1903-04рр. У 1904-06 його дещо стримали адміністративні ^{заходи} ~~міри~~ уряду, який, очевидно, був наляканий грізними революційними подіями в Росії.

Найбільшого розмаху сільськогосподарський рух набув на території
 темердинської Ново-франківщини та Тернопільщини. На Львівщині
 в 1910 році нараховувалося не менше 80 «Сігет». Основна їх
 частина знаходилася в селі сучасного Дрогобицького та Сокальського
 районів. Менше було на території темердинської Яворівського,
 Стрийського, Турківського, Камінько-Бузького районів. В документах
 підтвердження про створення «Сігет» в селі Перемш-
 ланського району — Під'яркові (з 1906р), Лакар (з 1908р), Серниках
 (з 1909р). До 1909р існувала «Сіг» і у Вен. Гнідовцях, але розвива-
 лася повільно. Добре розвивалися «Сігет» в Селісках, Романіві
 та Підгородній, але звіти про їх роботу не збереглися. Планувалося
 створення повсюдові «Сігет» в квітні 1910 року.

«Сігет» мали по 30-40 членів. В основному це були хазяї, хоси
 ветуари і зівгата. Організаційно «Сіг» складалася з гоїрбох
 та старшени. Кожна гета мала свою назву і визначені функції
 при гасінні пожежі. Перша гета — лізців, мала високі звоню
 майно. Друга — енкавкова, забезпечувала гасіння пожежі си-
 кавкою (рідною водною помпою). Продуктивність того гасної
 енкавки — 3л/сек, тоді як в сучасній пожежній машині — 40л/сек.
 Третя гета — водна, косяла воду вітрами. Четверта — сторохова,
 стерегла від розкрадання вжитої майно та спостерігала, щоб по-
 жежа не перекинулася на сусідні будови.

Кожну гету організував гетар. До складу старшени входили
 кошовий, мисар, осавула, скарбник та одозний (фінанс).

В повсякденному житті «Сігет» організували періодичні
~~пр~~ вправи з палицями або топориками (зівгата — з хустин-
 ками). В Лакарі такі вправи, наприклад, проводилися щомісяця.

На різдво «Сігет» ходили колектувати, по 2-3 рази в рік орга-
 нізували для колекції забави з танцями. В Фоманькові

1912 року
 1912р. була сформована Генеральна старшина Українського Сізового Союзу, який 1913р. підготував 830 «Сізов». Бюро УСР знаходилось у Львові на вул. Зиморовица, 10 (зараз вул. Лермонтова).

Північна вітка кокала край розвигновий сізового руху. Порвський уряд 1920-30-х років не признавав слова «сіз» у Галичині.
 19.12.89 В.Лаба

Цю статтю із серпня 1989р. держить під суворою редакцією передмишлянської газети «Передовка». і ніяк не може касидитися опублікувати її. 19.12.89